

יולי, 2016
תמוז, תשע"ו

למשתתפים (רשימה בנספח)
שלום רב,

שכונות בנות קיימא במרחב הכפרי סיכום דיון ועדת היגוי 07.07.16

רקע

הפיתוח הפיזי של הישובים במרחב הכפרי הנו גורם בעל השפעה גדולה על הסביבה ועל מרקם החיים בישוב. הרחבות הישובים הנבנות על פי דגם פרברי/עירוני אינן מתאימות לישובים הכפריים והקמתן גורמת פגיעה נופית וסביבתית ומשנה את אופיו של הישוב. ההרחבה הטיפוסית נבנית כנטע זר בסביבתה ופעמים רבות מחריפה את המתח החברתי שנוצר עם האוכלוסייה החדשה המצטרפת ליישוב. צוות היגוי מצומצם (בהרכב - גלעד, מילכה, אוריאל, הדס, לירון) סבר שיש לכנס ועדת היגוי עם כל הנוגעים בדבר בכדי לבחון מהו המתווה הנכון ליישום פיתוח בר קיימא של שכונות והרחבות לישובים הכפריים.

מטרה

פיתוח כלים תכנוניים ייעודיים ליצירת שכונות בנות קיימא בישובי המרחב הכפרי, וכן לבניית יכולת מוסדית והטמעת הכלים באמצעות הכנת מסמך מנחה אופרטיבי והכשרת אנשי המקצוע הפועלים בשטח.

פתיחה

עמיר ריטוב, ראש מוא"ז לב השרון, יו"ר ועדת תכנון מרכז המועצות האזוריות, ציין את התמורות שעובר המגזר הכפרי/חקלאי, המשבר בחקלאות, הלחצים לפיתוח מתחמים למגורים בשטחים החקלאיים, ותיקון לוח 2 לתמ"א 35. שינויים אלו ואחרים מחייבים הסתכלות מעמיקה וגיבוש חזון וכלים חדשים לפיתוח ושימור הישובים הכפריים וסביבתם. ישנה מחויבות של מרכז המועצות באמצעות החזון והמדריך לשטחים פתוחים' לשמור ולנהל את השטחים הפתוחים. רואה ביוזמה הנדונה המשך טבעי של המדריך הנ"ל. יש לבחון מה הם תהליכי עבודה נכונים – תכנון פיזי מול שימור נוף ומורשת ושילוב שיקולים של שירותי מערכת אקולוגיים.

אביאל ילינק, רכז מחקר ופיתוח במועצה לבנייה ירוקה, הציג את מסמך החזון וכלי המדידה לשכונות בנות קיימא בערים ונערך דיון האם ניתן ורצוי לפתח כלי דומה למגזר הכפרי.

גלעד אוסטרובסקי, מוא"ז משגב, הצגת החזון היוזמה + מקרי בוחן מוצלחים יותר ופחות. החזון – פיתוח המתאים לטופוגרפיה המקומית, פתוח לסביבתו ומעורה בה, שומר על הערכים המקומיים, יוצר הרחבות שהן חלק אורגני מהישוב, מאפשר פעילות חברתית המבוססת תנועה רגלית.

דיון בשאלות המרכזיות - איך מתמודדים עם המצב הקיים, מה תפקידה של ועדת ההיגוי ומה הן ההמלצות להמשך.

נעם אוסטרליץ הזכיר תהליכים שבהם היה מעורב במוא"ז מגידו ומוא"ז משגב וכן במקומות נוספים והזכיר לנו שהחזון הוא שאפתי, ואין מדובר בתיקונים קלים. במיוחד הדברים אמורים בשינוי ההתייחסות מתכנון מוטה רכב, לתכנון המתבסס על תנועה רגלית.

עמיר ריטוב – ההרחבות הוסיפו "דם טרי" להתיישבות. חשוב לעבוד דרך מערכת החינוך ולחנך את הנוער. המתכננים מגיעים מהעיר ורוצים אופי "עירוני". אנו עדים ללחצים להעלאת גובה הגדרות לאורך המגרשים. רואה חשיבות במסמך הנחיות אופרטיבי לפיתוח המשתלב בסביבה ומשמר את האופי הכפרי והקהילתי של הישובים במרחב הכפרי. יש להתחשב בתהליכים המקומיים – כל מועצה והאופי שלה.

קיימים הרבה מדריכים ומסמכים בנושא פיתוח בר קיימא במרחב הכפרי נציין לדוגמא את – המדריך של אד' ענת גונן, מסמך מדיניות משרד החקלאות לתכנון החקלאות והכפר שהושק לאחרונה, מדריך השטחים הפתוחים של מרכז המועצות ועוד.. – המשתתפים היו תמימי דעים שאין לחבר מדריך נוסף.

הדס בשן – זהו נושא חברתי קהילתי, התכנון יכול לשרת הקהילה. מעלה את הקושי בשיווק הרעיון לישובים הכפריים. הקיבוצים עושים חשיבה מחדשת וגיבוש חזון חדש ועל כן יהיה קל יותר לעבוד איתם. צריך לבנות מתודה ייעודית למרחב הכפרי. לשים דגש על יישומיות. הנחיות לוועדות מקומיות והעברת סדנאות.

נילי יוגב – חשוב להתאים את הנחיות הבניה הירוקה לתכניות כוללנית. אבדנו את הגישה של תכנון המתאים למקום. צריך לבנות משהו פשוט למתכננים, לתושבים, לשלב חינוך ושיתוף ציבור.

תמר כפיר – מה הקשר בין ההרחבה לישוב החקלאי, אולי אין צורך להרחיב ישובים חקלאיים?. צריך לחלק את הישובים ולבנות התייחסות ומתודה דיפרינציאליים לפי אופיים.

אסנת קמחי – מביאה את עין גדי כדוגמא שאוכלוסייתה הצעירה היא החשובה. צבעון שומרים על העצים בתוך המגרש. מבחינת משרד השיכון – התשתיות הפיזיות נרחבות (כמו קירות תמך) מייקרים מאד את הפיתוח, כך שגם בהיבט הכלכלי ישנו יתרון לבנייה משולבת בסביבה. שואלת – איך המועצות האזוריות יוצרות את השינוי כל אחת בתחומה. חשוב לשלב חינוך ושיתוף ציבור, להציג את האופציות, תהליך הדרגתי והתנדבותי.

אסתי ליס – מתמחה בתחום העירוני. משב"ש היו שותפים לבניית כלי מדידה. מציעה שייבנו כלי מדידה למרחב הכפרי. חשוב להציף סוגיות של ממשק בין ישובים כפריים עם העיר.

חגית ברנר בדרמן – הציבור הרחב לא איתנו. רוב המתיישבים החדשים רוצים בתים גדולים ומגודרים נוחות כמו בעיר וכן שתי חניות לפחות ליד הבית. השינוי יבוא רק בדרך של רגולציה ובהוראות תכניות. צריך להחילן באופן דיפרציאלי.

מיכל נאור ורניק – אין הנחיות קונקרטייות למרחב הכפרי, חשוב להכין. בתכניות הכוללניות של מטה יהודה חובר פרק תכנון פיזי. מציעה לפתח תורה סדורה למרחב הכפרי. מוסדות התכנון אינם מכירים את התדריכים התכנוניים לסוגיהם. צריך לעשות הליך הטמעה במועצות. יש להתמקד בקו הכחול של הישוב.

צאלה קרניאל – מייצגת את התנועה הקיבוצית. יש גל חדש של צעירים המחפשים קהילתיות. קודם יש לגבש חזון משותף לקיבוץ ולמועצה. אין טעם בהנחיות גנריות שמונחתות מלמעלה.

יערה בן נחום – בנייה מכוונת חוסן קהילתי, הקהל הרחב לא משתתפים בערבי שיתוף ציבור. כל ישוב בוחר את האדריכל ורובם בוחרים את האחד שלא "מבין את השפה". מציינת את חשיבות חינוך הציבור וההטמעה בכל ישוב וישוב. כדאי להכין הנחיות מרחביות גנריות או סט שאלות למתכנן.

אליאור ליאב ומיכל עייק - המתכננים מחויבים לתקנים שאינם תואמים למגזר הכפרי (למשל רוחב כבישים). התכנון צריך להיות מוכוון קהילה. המשרד להגנת הסביבה יוכל לתרום באופן בדיקת התכניות של ההרחבות הכפריות בשבתו כחבר ועדה מחוזית. ההרחבות לעיתים בקונפליקט עם החקלאות. הגיעה הזמן לחשוב על הרחבה סמי רוויה. חשוב להרחיב את הישובים באופן הדרגתי ולקבוע שלביות פיתוח.

רפי עשת - בתקופת משבר ההתיישבות הכפרית, ההרחבות בקיבוצים מהוות מנוע לפיתוח ויציאה מהמשבר. כדי למשוך את העירוניים תוכנו שכונות סמי עירוניות. כיום אנו עדים לתהליכים יותר אורגניים למרקם הקיים. ציין את החשיבות במהלכים הבאים –

- ✓ גיבוש חזון ישובי על ידי כלל התושבים, מתוכו ישנן נגזרות תכנוניות.
- ✓ תכנון ארוך טווח, רב תחומי, במגבלות לוח 2 בתמ"א 35.
- ✓ אין טעם לדבר על תכנון שכונות אלא יש לתכנן את כלל הישוב.
- ✓ 2 חניות לכל בית בישוב יחסל את מהותו.
- ✓ הישוב במגבלות גודלו יגיע לכדי הזדקנות ועל כן יש לתכנן תמהיל מגורים למגוון אוכלוסיות.

רויטל שושני – הטיפול בשצ"פ יכול להיות רע או טוב. בחו"ל הנושא של התכנון נמדד בערכים של כסף ויעילות ומשאבים. חשוב לפתח פרמטרים מדידים וכמותיים. תכנון נכון של מערכות ניקוז, שטחים ותנועה יהיה גם נכון כלכלי.

ניר אנגרט – ממליץ להשתלב ב-"DNA" של תהליכי המוסדות המתכננים והמפתחים את הישובים - משב"ש ורמ"י.

תמר כפיר – הכלי הוא חינוכי ערכי למול תכנון דמוגרפי. קל יותר לבצעו בקיבוצים, שם ישנה התעוררות ערכית. הישובים הכפריים מנוהלים מלמעלה. יש לגבש תפיסה ייעודית לכל צורת התיישבות – מושב/קיבוץ... ישובים הסמוכים לערים וישובים פריפריאליים

1. הצורך בשינוי מגמה הורגש היטב בדיון ועלה מנקודות מבט שונות ומגוונות.
2. התוצרים צריכים להיות ממוקדים ואופרטיביים, המותאמים למקום ולאופי הישוב.
3. יש להזמין את רמ"י להיות שותפים בעבודה.
4. צוות עבודה מצומצם יתכנס ב – 24/8/16 ויגבש הצעה ראשונית לפעולה על בסיס הדברים שנאמרו בוועדת ההיגוי.
5. תוצרי עבודת הצוות יוצגו בוועדת ההיגוי ביום 24 בנובמבר בשעה 10:00 במרכז המועצות האזוריות. הזמנה מפורטת תשלח בהמשך.

רשמה: מילכה

העתקים:

שמוליק ריפמן, ראש מועצת רמת נגב, יו"ר מרכז המועצות האזוריות
ד"ר מוטי דלג'ו, ראש מועצת דרום השרון ויו"ר ועדת קרקעות
ישראל נדיבי, מנ"כל מרכז המועצות האזוריות
עו"ד דודו קוכמן, מזכ"ל האיחוד החקלאי

נספח מס' 1: רשימת משתתפים

שם	תפקיד	ארגון	מייל
עמיר ריטוב	ראש מועצה לב השרון ויו"ר ועדת תכנון	מ.א. לב השרון וממ"א	lishca@lev-hasharon.com
מילכה כרמל	ראש תחום תכנון וקרקעות	מרכז המועצות האזוריות	milka@azoriot.co.il
אוריאל בן חיים	ראש תחום חקלאות, קיימות וסביבה	מרכז המועצות האזוריות	uriel@azoriot.co.il
תמר כפיר	מנהלת אגף בכירה לתכנון משולב	משרד האוצר	TamarKf@moin.gov.il
אסתי ליס	אדרי' אגף תכנון	משרד הבינוי והשיכון	estil@moch.gov.il
אלעד ויסמן	יועצים לפיתוח בכפר	ד.מ.ר	dmr@dmr.co.il
צאלה קרניאל	אדריכלית	יד טבנקין	tzeela.karniel@gmail.com
יערה בן נחום	אגף איכ"ס	מ.א. עמק יזרעאל	yaaraba@gmail.com
גלעד אוסטרויבסקי	רא"ג קיימות	מ.א. משגב	gilad@misgav.org.il
רויטל שושני	אדרי' נוף	האגוד הישראלי לאדרי' נוף	revital.shoshany@gmail.com
ניר אנגרט	אגף תכנון	רטי"ג	nir@npa.org.il
נועם אוסטרליץ	אדריכל ומנכ"ל המרכז לבניה ירוקה ומתקדמת	אוסטרליץ אדריכלות	noam@avs.co.il
הדס בשן	אדריכלית	תכנון אדם סביבה	bashan.hadas6@gmail.com
נילי יוגב	מהנדסת ועדה מקומית	מ.א. דרום השרון	nili@dsharon.org.il
אסנת קמחי	מנהלת המניהל לענייני הכפר	משרד הבינוי והשיכון	osnat@moch.gov.il
ורד זיסו כהן	מתכנתת סביבתית	המשרד להג"ס מחוז דרום	veredzc@sviva.gov.il
חגית ברנר בדרמן	מנהלת תחום תכנון	משרד החקלאות	hagitbr@moag.gov.il
מיכל נאור ורניק	מהנדסת המועצה	מ.א. מטה יהודה	michaln@m-yehuda.org.il
אליאור ליאב	מתכנתת סביבתית	המשרד להג"ס מחוז צפון	eliort@sviva.gov.il
מיכל עייק	מתכנתת סביבתית	המשרד להג"ס מחוז צפון	michale@sviva.gov.il
רפי עשת	רא"ג כלכלה ותכנון	התנועה הקיבוצית	raphel@einat.org.il